

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Oslo, 10. februar 2017

Høring – Ny forskriftsbestemmelse om miljø i regelverket for offentlige anskaffelser

ZERO takker for anledningen til å gi innspill til ny forskriftsbestemmelse om miljø i regelverket for offentlige anskaffelser.

Klimaendringene er vår tids største utfordringen og endrer rammene for våre liv, vårt næringsliv og framtidsmulighetene for hele jordas befolkning. I fjor ble Paris-avtalen ratifisert med mål om å unngå mer enn 1,5 graders oppvarming. For å nå dette målet er det avgjørende både å kutte utslipp, og å få opp markedet for utslippsfrie løsninger nasjonalt og internasjonalt.

Det offentliges innkjøpsmakt kan være en sentral driver i utviklingen av - og etterspørselen etter - nye klimavennlige løsninger. Å skape et hjemmemarked er et viktig bidrag for å utvikle miljøteknologiske spydspisser innen industri og næringsliv. Utvikling av gode løsninger hjemme, som også er konkurransedyktige i et internasjonalt marked, innenfor viktige næringsområder, som energi, industri, transport og skipsfart kan også gjøre en stor forskjell for klima og miljø globalt. På tross av åpenbare samfunnsmessige gevinster ved grønne anskaffelser er det offentlige fremdeles nølende til å stille strenge og konsekvente miljøkrav. Ny lov og forskrift om offentlige anskaffelser er et viktig skritt i retning av en mer konsekvent praksis for å stille miljøkrav i offentlige anskaffelser. Ny bestemmelse om 30 prosent miljøvekting vil bidra til en ytterligere styrking av regelverket. Utkastet til bestemmelse har imidlertid noen vesentlige svakheter som ZERO i det følgende vil adressere.

ZEROs endringsforslag til bestemmelse om 30 prosent miljøvekting

Nærings- og fiskeridepartementet foreslår følgende bestemmelse i ny forskrift:

§ 7-5 a. Minimering av miljøbelastning

Oppdragsgiveren skal legge vekt på å minimere miljøbelastningen ved sine anskaffelser og kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant og knyttet til leveransen. Der miljø brukes som tildelingskriterium, bør det minimum vektes 30%.

§ 7-4 a. Minimering av miljøbelastning

Oppdragsgivere som nevnt i § 1-2 første ledd bokstav a til d skal legge vekt på å minimere miljøbelastningen ved sine anskaffelser og kan stille miljøkrav og kriterier i

alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant og knyttet til leveransen. Der miljø brukes som tildelingskriterium, bør det minimum vektes 30%.

§ 7-3 a. Minimering av miljøbelastning

Oppdragsgivere som nevnt i § 1-3 første ledd bokstav a til d skal legge vekt på å minimere miljøbelastningen ved sine anskaffelser og kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant og knyttet til leveransen. Der miljø brukes som tildelingskriterium, bør det minimum vektes 30%.

Ordlyden er innholdsmessig identisk overfor alle offentlige oppdragsgivere som er omfattet av anskaffelsesregelverket, inkludert forsyningssektorene og konsesjonskontrakter. **ZERO vil derfor gi følgende samlede innspill:**

For det første vil vi bemerke at første setning kan tolkes svakere enn selve lovteksten¹. Dette er uheldig og bør endres. Det er svært viktig at alle offentlige oppdragsgivere oppfatter at kravet om å stille miljøkrav, og benytte miljøvekting i alle anskaffelser der produktet / tjenesten har en miljøpåvirkning er absolutt. Vi foreslår derfor å endre formuleringen i forskriften fra en *kan*-bestemmelse til en *skal*-bestemmelse.

I både lov og forskrift tas det et forbehold gjennom formuleringen «der dette er relevant». ZERO er svært opptatt av at dette ikke blir et smutthull og at håndhevelsen av lovverket vil sikre en tilstrekkelig "streng" ramme for tolkning av nødvendig relevans. I praksis må loven innebære at oppdragsgiver skal stille miljøkrav i *alle* anbud, med unntak av de anbud der det kan dokumenteres at det ikke er noen skadelig miljøpåvirkning ved varen / tjenesten.

I loven er det også slått fast at oppdragsgivere skal innrette sin anskaffelsespraksis for å bidra til å fremme klimavennlige løsninger. ZERO mener forskriften må presisere dette viktige punktet for å sikre at det blir gjennomført på en god måte. Med hensyn til andre setning foreslår vi også der å endre fra en *kan*-bestemmelse til en *skal*-bestemmelse.

Vi foreslår også en ny setning nummer to om at det skal stilles krav til nullutslipps-løsninger og til fornybare løsninger der det er mulig. Det er viktig at forskriften tydelig signaliserer at det klare målet oppdragsgivere skal strekke seg etter er nullutslipps-løsninger og fornybare løsninger der teknologien tilsier det. Krav om nullutslipp eller fornybare løsninger er en effektiv og sikker måte å stille miljøkrav, og i de fleste tilfeller langt enklere for oppdragsgiver og leverandør å forholde seg til enn vekting. Dessuten har Stortinget ved flere anledninger vedtatt at det skal stilles krav om lav- og nullutslipp, til blant annet kollektivtrafikk og ferger.

Vi foreslår dermed følgende omskriving (uthevet er ny tekst):

¹ Ordlyden fra loven: "Statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter og offentligrettslige organer skal innrette sin anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant. Dette skal blant annet skje ved at oppdragsgiveren tar hensyn til livssyklus-kostnader."

Oppdragsgiveren skal ~~legge vekt på~~ å minimere miljøbelastningen og **fremme klimavennlige løsninger** ved sine anskaffelser og ~~kan~~ **skal** stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant og knyttet til leveransen. **Det skal stilles krav til nullutslippsløsninger og til fornybare løsninger der det er mulig.** Der miljø brukes som tildelingskriterium, ~~bør~~ **skal** det minimum vektes 30%.

Oppfølging av tidligere stortingsvedtak

Som nevnt har Stortinget vedtatt flere punkter enn det ovenstående, som er direkte relevant for regelverket for offentlige anskaffelser. ZERO viser til følgende flertallsmerknader og vedtak:

Innst. 78 S (2015–2016): "Komiteen mener derfor det bør utredes hvordan man gjennom f.eks. lov om offentlige anskaffelser mest effektivt kan stille krav til lav- og nullutslippsteknologi også for fylkeskommunale- og kommunale ferger, med sikte på å innføre et slikt krav snarest mulig".

Innst. 147 S (2014-2015): "Stortinget ber regjeringen sørge for at kollektivtrafikken i 2025 som hovedregel benytter null- eller lavutslippsteknologi eller klimanøytralt drivstoff."

Innst. 2 S (2015–2016): "Stortinget ber regjeringen utarbeide krav om eller iverksette tiltak som gjør at alle nye offentlige kjøretøy og alle nye drosjer, ferger, rutebåter og dieseltog benytter lav- eller nullutslippsteknologi når teknologien tilsier dette. Krav og tiltak skal være på plass innen 1. januar 2017."

Disse stortingsvedtakene er også omtalt i statsbudsjettet for 2017. Her framgår det tydelig at vedtakene ikke er gjennomført på en god måte i tråd med Stortingets vedtak. **Vedtakene må derfor innarbeides i forskriftsbestemmelsene snarest**, og senest innen utgangen av denne stortingsperioden.

ZERO vil til sist minne om flertallsmerknad i Innst. 358 L (2015–2016) som henstilte regjeringen til å sikre at kravene i offentlig anskaffelse speiler særnorske miljøkrav til produkter eller produksjon, slik at norske bedrifter ikke straffes for å innfri norske miljøstandarder. ZERO mener det er viktig å konkretisere prinsippet om at nasjonale miljøkrav til produksjon og fremstilling av produkter også tas hensyn til når det offentlige gjør anskaffelse av slike produkter.